

**Forslag til Inatsisartutbeslutning om at pålægge Naalakkersuisut til 2017 at afholde vejledende folkeafstemning efter at have gennemført oplysende og debatskabende aktiviteter, at afholde vejledende folkeafstemningen om, hvorvidt der i Grønland skal kunne udvindes råstoffer med spor eller indhold af radioaktivt materiale evt. som biprodukt med en øvre grænse på 0,05 procent.
(Medlem af Inatsisartut Steen Lynge, Atassut)**

Svarnotat

(Medlem af Naalakkersuisut for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender)

1. behandling

Ifølge råstofloven har en rettighedshaver ret til at få meddelt en udnyttelsestilladelse, hvis rettighedshaveren under en forudgående efterforskningsstilladelse har opfyldt alle vilkår og har påvist og afgrænset kommercielt udnyttelige forekomster, som denne agter at udnytte.

Formålet med bestemmelsen er blandt andet at tiltrække råstofselskaber til Grønland. Råstofselskaberne kan næppe forventes at ville investere i efterforskningsaktiviteter i Grønland, hvis de ikke i en vis grad er sikret en ret til at udnytte en fundet ressource, såfremt de i øvrigt har opfyldt de lovmæssige krav.

En folkeafstemning vil sætte spørgsmål ved retten til udnyttelse, idet de vilkår som rettighedshaver i henhold til tilladelsen i øvrigt har opfyldt, dermed ikke nødvendigvis vil medføre en ret til at få meddelt en tilladelse til udnyttelse. Et nej ved en folkeafstemning vil kunne begrænse denne rettighed. Grønlands position som retsstat vil dermed med rette kunne kritiseres. Dette vil utvivlsomt gøre det mindre attraktivt at efterforske mineralske råstoffer i Grønland.

Naalakkersuisut er af den overbevisning, at folkeafstemninger ikke bruges på må og få. I et historisk perspektiv har folkeafstemninger bl.a. relateret sig til store spørgsmål som medlemskab af det daværende Europæiske Fællesskab, indførsel af Hjemmestyret og indførsel af Selvstyret. Der har således været tradition for at folkeafstemninger primært har været anvendt i forhold til suverænitetsafgivelse og ikke i forhold til fastsættelse af tekniske grænseværdier.

Ifølge koalitionsaftalen 2014-2018 fremgår det, at koalitionen vil fremkomme med forslag til Inatsisartut, der fastsætter en øvre grænse for uranindhold, for at kunne bryde disse råstoffer. Fastsættelse af en sådan øvre grænse kræver dokumenteret data og en nøjere gennemgang af effekter og praksis i øvrigt. Naalakkersuisut vil derfor på nuværende tidspunkt ikke haste en sådan beslutning igennem.

Naalakkersuisut og den danske regering underskrev i januar en række aftaler vedrørende samarbejde om fremtidig udnyttelse og eksport af uran fra Grønland.

Uranaftalerne er en opfølgning på anbefalingerne fra uranrapporten fra 2013. De fire aftaler præciserer ansvarsområder og opgavefordeling mellem danske og grønlandske myndigheder i forbindelse med en mulig fremtidig udnyttelse og eksport af uran. Aftalerne sikrer at Grønland og Danmark overholder sine internationale forpligtelser overfor blandt andet Det Internationale Atomenergiagentur.

Aftalekomplekset består af; en overordnet samarbejdsaftale om de særlige udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold, der knytter sig til udvinding og eksport af uran fra Grønland; en fælleserklæring om sikkerhedskontrol med nukleart materiale; en fælleserklæring om eksportkontrol af produkter og teknologi, der kan anvendes både civilt og militært (dual-use); og en aftale om Grønlands varetagelse af nuklear sikkerhed i forbindelse med minedrift.

Aftalerne bygger bro mellem grønlandsk kompetence på råstofområdet og retten til udnyttelse af råstoffer efter selvstyreloven og regeringens kompetence på udenrigs-, sikkerheds- og forsvarsområdet.

Den danske regering har med udgangspunkt i aftalekomplekset fremsat lovforslag for Folketinget om henholdsvis sikkerhedskontrol med nukleart materiale og eksportkontrol med produkter, der kan anvendes både civilt og militært. I overensstemmelse med gældende procedurer behandles lovforslagene i Inatsisartut på denne samling, så Inatsisartut kan tage stilling til lovforslagene, inden de færdigbehandles i Folketinget.

I Forslag til Lov for Grønland om kontrol med eksport af produkter med dobbelt anvendelse, kan der fastsættes regler om grænseværdier i forbindelse med eksport af uran- og thoriumholdigt malm. Med lovforslaget foreslås derfor en regulering af udførsel af uran- og thoriumholdige malme, svarende til den der gælder i lande som USA, Canada og Australien og EU.

Naalakkersuisut og den danske regering er enige om at fastsætte grænseværdier som svarer til Euratoms grænseværdier, dvs. hvis malmen har et thoriumindhold på 10 pct. eller derover eller et uranindhold på 0,1 pct. eller derover.

I forhold til udnyttelse – og dermed selve brydningen af f.eks. uran – er forhold vedrørende grænseværdier knap så relevante. Når malmen brydes og koncentrerer, vil det slutprodukt som eksporteres fra Grønland bestå af uranoxid, også kendt som *yellow cake*. Uranoxiden er et oparbejdet og dermed koncentreret produkt, som indeholder et nærmere procentvis indhold af uranoxid, som i sagens natur rækker ud over disse grænseværdier. Hele idéen med at koncentrere uranmalmen er netop, at få et mere rent og koncentreret produkt.

Om der findes en forekomst indeholdende uran og thorium med en gennemsnitlig grænseværdi på over eller under 0,05 %, er derfor ikke så relevant i en brydningssammenhæng, idet malmen i begge eksempler vil skulle brydes og oparbejdes på lokaliteten, med henblik på at foretage en koncentreret af uranmalmen.

Naalakkersuisut skal samtidig gøre opmærksom på at nærværende forslag, modsat hvad der fremgår af pressen, faktisk vil betyde at forekomsten ved Kuannersuit ikke vil kunne udnyttes, hvis der efter en folkeafstemning fastsættes en grænseværdi på 0,05 %. Det skyldes at grænseværdien på 0,05 % vedrører indholdet af radioaktivt materiale, som også omfatter thorium. Det gennemsnitlige indhold af thorium i Kuannersuit er på ca. 0,1 %, hvorfor alene mængden af thorium er på det dobbelte af den foreslåede grænseværdi.

Brydning af bl.a. uran og thorium skal altid foregå efter de forskrifter som er beskrevet i råstofloven, herunder krav om udarbejdelse af en vurdering af virkninger på miljøet, krav om

brug af bedste internationale praksis på området og regler relateret til sikkerhed og sundhed jf. blandt andet Inatsisartutlov om ioniserende stråling og strålebeskyttelse, som blev vedtaget på efterårssamlingen 2015.

I spørgsmålet vedrørende oplysende og debatskabende aktiviteter som helhed er Naalakkersuisut af den overbevisning, at disse forhold kun kan fremme de demokratiske processer, så længe diskussionerne sker på et sagligt og oplyst grundlag.

Naalakkersuisut kan på baggrund af ovenstående bemærkninger ikke støtte forslaget.